

FRIVILLIG LØNNSNEMND

RIKSLØNNSNEMNDAS KJENNELSE AV 19 JUNI 1989
I SAK NR 7 1989

G e n e r e l t

Tvisten mellom

Norske Bankfunksjonærers Forbund og Bankenes Arbeidsgiverforening gjelder forhandlinger om eventuell lønnsregulering for annet avtaleår i tariffperioden 1988 -1990.

Etter lønnsnemndsloven § 2 annet ledd utpeker hver av partene ett medlem av nemnda i tillegg til de fem faste medlemmer.

Nemndas sammensetning:

Riksadvokat Georg Fr. Rieber-Mohn, formann
Siviløkonom Kari Gjestebø
Økonomidirektør Ida Helliesen
Nestleder i Landsorganisasjonen i Norge Ole Knapp
Forhandlingsdirektør Gunnar Flaatt, Næringslivets
Hovedorganisasjon
Leder i Norske Bankfunksjonærers Forbund Fritz P. Johansen
Administrerende direktør i Sparebanken Østfold Egil Dalviken

Leder i Norske Bankfunksjonærers Forbund Fritz P. Johansen, og administrerende direktør i Sparebanken Østfold Egil Dalviken, er utpekt av partene i tvisten. I samsvar med lov 19 desember 1952 nr 7 om lønnsnemnd i arbeidstvister § 2 tredje ledd stemmer fra arbeidstakersiden Fritz P. Johansen og fra arbeidsgiversiden stemmer Egil Dalviken.

Som sekretærer for nemnda har fungert førstekonsulent Liv Kjønstad og konsulent Inger Johanne Rystad.

Partene har gjort rede for sine standpunkter ved skriftlige innlegg og muntlig prosedyre for nemnda under hovedforhandling 12 mai 1989, og i nemndsmøter 18, 20 og 25 mai, samt 5 og 19 juni 1989.

Etter at saken har vært drøftet i flere møter, avsa Rikslønnsnemnda 19 juni 1989 denne

k j e n n e l s e :

1. Innledning

Twisten gjelder forhandlingene om lønnsregulering for annet avtaleår i perioden 1988 - 1990.

1.1. Saksgangen fram til behandling i Rikslønnsnemnda

Forhandlingene startet 9 mars 1989, og fortsatte 17 og 28 mars 1989. Norske Bankfunksjonærers Forbund brøt 28 mars 1989 forhandlingene, og varslet kollektiv plassoppsigelse for sine medlemmer i forretnings- og sparebankene med virkning fra arbeidstidens slutt 30 april 1989.

Riksmeklingsmannen nedla forbud mot arbeidsstans, og innkalte partene til mekling 4, 5, 6 og 20 april 1989. Riksmeklingsmannen konstaterte at det ikke var mulig å framsette et meklingsforslag som kunne forventes å bli anbefalt av begge parter. For å unngå konflikt foreslo Riksmeklingsmannen 20 april 1989 saken avgjort av Rikslønnsnemnda som frivillig lønnsnemnd. Den 21 april 1989 meddelte partene at de var villige til å la tvisten bli avgjort av Rikslønnsnemnda som frivillig lønnsnemnd. Varslene om plassfratredelse ble trukket tilbake.

1.2. Midlertidig lov 31 mars 1989 om regulering av inntekter og utbytte

Ved midlertidig lov 31 mars 1989 om regulering av inntekter og utbytte avløste midlertidig lov 25 april 1988 om inntekt- og utbytteregulering. Den nye midlertidige loven gjelder

fram til 31 mars 1990, og den gir strenge rammer for de lønnstillegg som kan gis i perioden fram til dette tidspunkt.

Etter inntektsreguleringslovens § 2 er det forbudt å gi eller motta økning i den inntekt en arbeidstaker hadde i sin stilling ved lovens ikrafttredelse, utover det som er bestemt i eller i medhold av loven. Etter § 4 nr 8 kan tariffområder som de siste 4 år har fulgt ett av de tariffområder som er nevnt i § 4 nr 2, 5 eller 6, i stedet for tillegg etter nr 1, gi tillegg innenfor rammen for det området de har fulgt. Slike avtaler skal godkjennes før de settes i verk.

2. PÅSTANDER

2.1. Norske Bankfunksjonærers Forbund har framsatt følgende påstand:

Med virkning fra 1 april 1989 gjøres følgende endringer i overenskomsten mellom Bankenes Arbeidsgiverforening og Norske Bankfunksjonærers Forbund:

Bruttolønssatsene i bankregulativet økes på samtlige lønnstrinn med kr 5 850,- pr år. Tillegget gjøres gjeldende også for ansatte lønnet over trinn 38 i bankregulativet. Maksimumssatsen for overtid økes fra kr 159,- til kr 165,-.

2.2. Bankenes Arbeidsgiverforening har framsatt følgende påstand:

I. Alle lønnsatser i bankregulativet (samlet årslønn) økes med kr 1 950,- pr år med virkning fra 1 mai 1989. Dette lønnstillegg gis også ansatte som pr 30 april 1989 var lønnet over lønnstrinn 38 og som omfattes av bankoverenskomsten.

II. Maksimumssatsen for overtid økes med kr 1,- til kr 160,- pr time.

III. Det foretas ikke omberegning og etterbetaling for overtidsarbeid etter 1 mai 1989 som allerede er avregnet.

IV. Pkt. I-III ovenfor gjøres også gjeldende i overenskomstene mellom B.A.F. og NBF for ansatte i hhv Bankenes Betalingssentral (BBS), A/S Sparebankmaterieell, Sparebankenes Kredittselskap A/S og Integrert Databehandling A/S.

Påstand pkt IV ble trukket under hovedforhandling 12 mai 1989.

3. ANFØRSLER

3.1. Norske Bankfunksjonærers Forbund har i det vesentlige anført:

3.1.1. Tariffoppgjøret 1987 - 1988

1987 ble av regjeringen beskrevet som et inntektspolitisk unntaksår. Det ble lagt sterkt press på organisasjonene i arbeidslivet om ikke å gi sentrale lønnstillegg, mens lokale forhandlingsrettsbestemmelser virket som normalt. Slike bestemmelser finnes ikke i bankoverenskomsten.

Etter forhandlingsmøter 30 april og 8 mai 1987 mellom Forretningsbankenes Arbeidsgiverforening/Sparebankenes Arbeidsgiverforening (nå B.A.F.) og NBF, ble det satt opp en protokoll som fastslår enighet om at det ikke skulle gis generelt tillegg pr 1 mai 1987. Det var videre enighet om å gjenoppta forhandlingene 4 kvartal samme år. I protokollteksten er det særlig grunn til å peke på avsnittene 1 og 2, hvor NBF har foretatt en del understrekninger. I de aktuelle setninger framgår det at partene er enige om at

- det er skjedd en betydelig effektivisering og rasjonalisering i norsk banknæring
- bankansatte lønnsmessig skal stilles likt med sammenliknbare grupper i privat næringsvirksomhet
- de generelle lønnstillegg har større betydning for lønnsutviklingen i banksektoren enn i øvrige sektorer
- ansatte i bank i 1987 vil kunne få en lavere årslønnsvekst enn sammenliknbare grupper
- det vil være uheldig om bank som næring på grunn av for svak lønnsutvikling på sikt ikke får tilstrekkelig kompetent personale

Partene møttes på nytt 19 og 30 oktober og 1 november 1987 og satte opp en ny protokoll. I henhold til denne skulle

bankansatte gis et generelt lønnstillegg pr 1 januar 1988 som tilsvarer differansen mellom lønnsutviklingen i privat sektor pr 3 kvartal 1987 og lønnsutviklingen i bank i 1987.

Det resulterte i 5,5 pst generelt tillegg pr 1 januar 1988, med andre ord en nullstilling for bankansatte i forhold til den øvrige private sektor pr 3 kvartal 1987.

I forannevnte protokoll er det også pekt på rentefordelsbeskatning av lån i arbeidsforhold. Det var enighet om at man lokalt i den enkelte bank skulle se på virkningene av denne nye beskatningsformen, som var begrunnet med at rimelige lån er å anse som en del av arbeidsvilkårene. Denne protokolltekst ga svært begrensede resultater. I de aller fleste banker var de interne drøftelsene knapt kommet i gang da midlertidig lov om inntekt- og utbytteregulering satte en stopper for eventuelle kompensasjonsformer.

Ved tariffoppgjøret pr 1 mai 1988 gikk bankoppgjøret til tvungen mekling. Med virkning fra 1 april 1988 resulterte denne i kr 1 950,- pr år (kr 1,- pr time) i tillegg for bankansatte, med andre ord det samme tillegg som ble gitt i det øvrige arbeidsliv.

3.1.2. Bankenes normeringsplaner - midlertidig lov om inntekt- og utbytteregulering

I overenskomsten for bankansatte er det gitt regler for innføring av normeringsplaner i den enkelte bank og for opprykk i normeringsrammene. I henhold til Forbruker- og administrasjonsdepartementets fortolkning kunne opprykk innenfor normeringsrammene ikke skje så lenge midlertidig lov om inntekt- og utbytteregulering var gjeldende (fram til 31 mars 1989). Både B.A.F. og NBF var uenig i denne fortolkning, men B.A.F. valgte å be bankene følge departementets fortolkning. Dette har også medført reduserte kostnader for bankene i perioden 1 juli 1988 - 1 april 1989 i forhold til et normalår. I henhold til den nye midlertidige lov om regulering av inntekter og utbytte, iverksettes normeringstilleggene igjen fra 1 april 1989 og blir trukket inn i årets lønnsutvik-

lingstall.

3.1.3. Inntektspolitisk samarbeid 1989

Regjeringen og hovedorganisasjonene i arbeidslivet, inkludert Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund som NBF er tilsluttet, var enig om å legge opp til et moderat lønnsoppgjør i 1989. Fra Regjeringens side ble det stilt den forutsetning at også Akademikernes Fellesorganisasjon og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund skaffet seg de nødvendige fullmakter fra medlemsorganisasjonene til å kunne avtale en ramme for oppgjøret på deres vegne. Forbundsstyret i NBF vedtok å gi slik fullmakt til sentralstyret i YS og meddelte dette til B.A.F..

Gjennom forhandlinger 24 - 26 februar 1989 mellom Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) på den ene side og AF, LO og YS på den annen side, ble det oppnådd enighet om tillegg på kr 3,- pr time eller kr 5 850,- på årsbasis. Regjeringen bidro til oppgjøret med lettelser for arbeidsgiverne i form av 0,5 pst redusert arbeidsgiveravgift og 1 pst redusert investeringsavgift.

De nevnte tillegg ble avtalt for samtlige forbundsområder innenfor LO og YS som har tariffavtale med NHO. Dette skjedde uavhengig av forskjellig statistisk lønnsutvikling for 1988 og overheng til 1989 i grupper som var omfattet, med det eneste unntak at enkelte tunge konkurranseutsatte næringer ble tillatt å gi tillegg på kr 4,- pr time.

Statsoppgjøret resulterte i et tillegg på kr 7 150,- på årsbasis.

Stortinget vedtok deretter en ny midlertidig lov om regulering av inntekter og utbytte med virkning fra 1 april 1989 til 31 mars 1990. Loven gir adgang til å gi inntil kr 3,- pr time i tillegg fra 1 april 1989. Etter det NBF er kjent med, har ingen grupper som har avsluttet sine oppgjør fått mindre enn dette tillegget.

B.A.F. har som frittstående arbeidsgiverforening ikke del-

tatt i det inntektspolitiske samarbeid. Det er mulig dette har komplisert gjennomføringen av bankoppgjøret.

3.1.4. Statistikkgrunnlag

NBF og B.A.F. møttes til et forberedende møte før forhandlingene startet. Her drøftet partene elementer av lønnsutviklingen for bankansatte bl a med bakgrunn i Det tekniske beregningsutvalgs rapport nr 1/1989. Partene aksepterte da at overhenget fra 1988 til 1989 utgjorde 0,3 pst.

I henhold til Statistisk Sentralbyrås beregninger utgjorde lønnsøkningen fra 1 september 1987 til 1 september 1988 10,3 pst.

I løpet av de frivillige forhandlinger endret B.A.F. standpunkt vedrørende størrelsen på overhenget. En ny rapport fra Det tekniske beregningsutvalg (nr 2/1989) konkluderte med at overhenget i bank var 0,9 pst fra 1988 til 1989. Samtidig endret utvalget årslønnsveksttallet for bankansatte fra 10,5 pst til 9,9 pst. Med dette har Det tekniske beregningsutvalg innført et nytt prinsipp hvor det ble tatt større hensyn til strukturendringer. NBF pekte på tre forhold som talte i mot en endring av overhenget fra 0,3 pst til 0,9 pst:

1) Det tekniske beregningsutvalgs beskrivelse av overhenget som faktor inneholder klare forbehold og reservasjoner. Utvalget peker på at størrelsen av overhenget ofte vil være et tolkningsspørsmål. En slik tolkning var etter NBFs oppfatning avklart mellom partene før forhandlingenes start. For grupper utenfor NHO-området må overhenget til dels beregnes med grove anslag sier utvalget i rapport nr 2 side 69. Oppstillingen i rapporten over overhenget betegnes som anslåtte overheng, rapport nr 2 side 69 og 70.

2) Det tekniske beregningsutvalg har i sin rapport nr 2 forklart en del av lønnsutviklingen fra 1987 til 1988 innenfor flere områder med en endring i aldersstrukturen. På side 39 i rapporten er det framholdt at endringer i aldersstrukturen

for bankansatte i hovedsak må antas å skyldes oppsigelser/-innskrenkninger. Det nye beregningsprinsipp, innført på et tidspunkt med oppsigelser og ansettelsesstopp, medfører at overhenget fra 1988 til 1989 øker fra 0,3 pst til 0,9 pst, samtidig som lønnsutviklingen (årsvekst fra 1987 til 1988) reduseres fra 10,5 pst til 9,9 pst. Dette har igjen medført at B.A.F. hevder at disse strukturendringene, som ikke har gitt økte lønnskostnader for bankene, skal gi mindre tillegg for dem som fortsatt arbeider i bank.

3) Når Det tekniske beregningsutvalg forutsetter at aldersopprykk ikke rammes av inntektsreguleringsloven, er dette ikke riktig for bankområdet. FADs tolkning av inntektsreguleringsloven, innebar at opprykk i henhold til bankenes normeringsplaner ble stoppet. Det er videre et faktum at i alle andre vesentlige lønnsoppgjør i år er rapport nr 1 fra Det tekniske beregningsutvalg lagt til grunn. NBF vil derfor påstå at rapport nr 1 fra Det tekniske beregningsutvalg legges til grunn for beregningene ved årets bankoppgjør, slik at 0,3 pst betraktes som korrekt overheng for bankansatte fra 1988 til 1989.

3.1.5. Konklusjon

På bakgrunn av redegjørelsen foran finner NBF å kunne trekke følgende konklusjoner:

- 1) NBFs krav er holdt innenfor de begrensninger midlertidig lov om regulering av inntekter og utbytte setter.
- 2) NBFs krav er ikke høyere enn det andre organisasjoner har forhandlet seg fram til.
- 3) Kostnadene ved det generelle kronetillegget vil i sin helhet være mer enn finansiert av de bankansatte selv ved økte renteutgifter i 1989, til tross for et generelt fallende rentenivå.
- 4) Det vil være klart urimelig at de bankansatte som eneste gruppe skal gis et tillegg som er lavere enn resten av

arbeidstakerne i det norske samfunn har fått.

3.2. Bankenes Arbeidsgiverforening har i det vesentlige anført:

3.2.1. Lønnssystemet i bank

Lønnssystemet i bank består i hovedtrekk av:

1) Lønnsregulativet med tilhørende regelverk

Lønnsregulativet, slik det framgår av overenskomsten § 6, fastsettes gjennom sentrale forhandlinger mellom NBF og B.A.F. Lønnsregulativet består reelt av 34 lønnstrinn med minste begynnerlønn i lønnstrinn 5 (kr 96 199,- pr år) og høyeste regulativlønn i lønnstrinn 38 (kr 352 387,- pr år). Det er adgang til å lønne utover regulativet. Gjennomsnittlig differanse mellom trinnene er kr 6 601,-, eller 3,9 pst.

Som et ledd i praktiseringen av lønnssystemet i bank er det i overenskomstens § 7 fastsatt en rekke automatiske opprykksregler (alderstillegg samt utdanningstillegg). Dette er de såkalte sentralt fastsatte opprykksregler. Noen av de vesentligste er:

En ansatt som har fullført den 2-årige Grunnutdanning ved Bankakademiet skal minst plasseres i trinn 8 (kr 110 823,-). De fleste nyansatte i bank gjennomfører denne utdanning.

Alle ansatte - uansett utdanning - gis automatisk opprykk på lønnsregulativet hvert år inntil trinn 12 (kr 131 369,-) er nådd.

Deretter gis ansatte med grunnutdanning automatisk opprykk hvert annet år fra trinn 12 til trinn 15 er nådd.

Ansatte uten grunnutdanning gis automatisk opprykk til trinn 13 etter 2 år i trinn 12 og deretter automatisk opprykk hvert 4 år til trinn 15 er nådd.

Etter overenskomstens § 7 nr 6, jf § 14 nr 10, er det anledning til å gi personlige kvalifikasjonsopprykk på regulativet utover de automatiske opprykk. Inntektsreguleringsloven er imidlertid til hinder for å gi slike tillegg i den lovregulerte periode.

2) Bankenes normeringsplaner

I overenskomsten § 6 B er det fastsatt rammebestemmelser for den desentrale del av lønnssystemet i bank.

Den enkelte bank fastsetter selv normeringsrammer (lønnstrinns plasseringer på regulativet) for de enkelte stillinger samt eventuelle automatiske opprykksregler innenfor disse rammer. Dette er de såkalte desentrale opprykksregler. Det system av normeringsrammer og opprykksregler som er fastsatt i den enkelte bank utgjør bankens normeringsplan. Denne plan skal være skriftlig. Som hovedregel bør ikke bankens normeringsplan omfatte stillinger som har begynnerplassering lavere enn lønnstrinn 12 (kr 131 369,-) eller stillinger som har topplassering over trinn 32 (kr 279 550,-).

Den enkelte banks normeringsplan er forutsatt tilpasset endringer i bankens organisasjonsplan. Den enkelte stillings normeringsramme er også forutsatt tilpasset vesentlige endringer i stillingens kompetansekrav.

I § 6 B nr 4 er det fastsatt hovedregler for automatiske opprykk innenfor de enkelte normeringsrammer. Disse hovedregler kan fravikes ved at det enten gis flere eller færre automatiske opprykk enn det framgår av hovedregelen. Utgangspunktet er 4 alderstillegg etter hhv 2, 4, 6 og 8 år. Det gis færre automatiske lønnsoprykk jo høyere opp i regulativet den enkelte normeringsrammes begynnertrinn er plassert.

Normeringsrammene som er fastsatt for stillingene i den enkelte bank, kan sammenlignes med statens lønnsplaner for de enkelte stillinger i staten. Normeringsplanene kan sammenlignes med statens lønnsplanhefte. Forskjellen ligger i bankenes desentrale fastsettelse mot statens sentrale fastsettelse.

Når det forøvrig gjelder beskrivelsen av lønnssystemet i bank, er B.A.F. og NBF enige om at systemet skal være fleksibelt og tilpasset de enkelte bankers behov og organisasjon. Partene har i denne forbindelse framhevet at bankene som et ledd i sin lønnspolitikk holder sine normeringsplaner oppdatert, slik at kvalifikasjonskravene til

stillingene og rekrutteringsmulighetene for bankene er under jevnlig vurdering.

3) Omfanget av automatiske opprykk

Som det framgår av beskrivelsen av lønssystemet utgjør de automatiske opprykksordninger en viktig del av den samlede lønnsvekst i bank. Denne lønnsglidning er tatt inn som et element i den samlede økonomiske ramme i lønnsoppgjøret.

Gjennomsnittlig vil ca hver 5 bankansatt eller ca 20 pst få et automatisk opprykk i 1989 på grunnlag av de sentralt fastsatte opprykksregler.

Gjennomsnittlig vil ca hver 5 bankansatt eller ca 21 pst få automatiske normeringsopprykk i 1989.

Ca 41 pst av de bankansatte vil således få automatisk opprykk i 1989, enten i form av sentralt fastsatte opprykksregler eller opprykk på grunnlag av bankenes egne normeringsplaner.

3.2.2. Den generelle bakgrunn for lønnsoppgjøret i 1989

Det var en forutsetning fra regjeringen allerede ved oppgjøret i 1988 at det ble lagt opp til et inntektspolitisk samarbeid også i 1989 hvor en siktet mot en lavere prisstigning og en kostnadsvekst som ikke var høyere enn hos våre handelspartnere. B.A.F. har således deltatt i flere møter med representanter fra regjeringen gjennom Kontaktordningen hvor disse synspunkter har vært sterkt framme.

Som kjent er det i Nasjonalbudsjettet for 1989 lagt inn en beregningsmessig forutsetning om en gjennomsnittlig lønnsvekst på 4 prosent. Regjeringen har i salderingsproposisjonen utdypet dette nærmere og uttaler bl.a. følgende:

"En varig bedring av konkurranseevnen med en lønnsvekst i underkant av våre konkurrentland også ved inngangen til 1990 kan kreve en lavere lønnsvekst enn 4 pst fra 1988 til 1989."

B.A.F. viser også til Finanskomiteens uttalelse i Budsjett-

innst. S II (1988-89) hvor det bl.a. heter:

"Komiteen har merket seg at det er Regjeringens mål at kostnadsveksten gjennom 1989 ikke skal være sterkere enn hos våre handelspartnere. Komiteen er enig i dette og understreker det som sies i Nasjonalbudsjettet om at kostnadsveksten helst burde være lavere."

Det er partene i arbeidslivet som har ansvaret for gjennomføringen av lønnsoppgjøret. I denne forbindelse viser vi også til Statsministerens brev av 26 februar 1989 til partene i arbeidslivet hvor det bl a var uttalt:

"Regjeringen forutsetter at organisasjonene inngår en forpliktende avtale om et oppgjør som sikrer at kostnadsveksten gjennom 1989 holdes lavere enn hos våre handelspartnere."

B.A.F. kan fullt ut slutte seg til de synspunkter om moderasjon som er framkommet fra regjeringen og Stortinget.

I NBF's brev av 23 februar 1989 til B.A.F. ble det vist til at NBF gjennom YS deltar i et inntektspolitisk samarbeid med regjeringen, NHO og de øvrige hovedsammenslutningene på arbeidstakersiden. Som vedlegg til dette brev fulgte YS's brev til regjeringen av 22 februar 1989 hvor YS' generelle krav og forutsetninger for videre deltakelse i samarbeidet var skissert. NBF uttalte i denne forbindelse i sitt brev til B.A.F. bl a :

"Dersom partene i samarbeidet når fram til løsninger, vil NBF lojalt legge disse til grunn i eventuelle bransjevise forhandlinger/tilpasningsforhandlinger."

Som kjent kom NHO, LO og YS fram til en avtale 27 februar 1989. Rammen i avtalen mellom NHO og YS ble fastsatt til 3,7 pst.

På denne bakgrunn uttalte NBF til sine medlemmer i Tariffinfo nr 1 av 27 februar 1989 bl a følgende:

"Som kjent har NBF gitt YS fullmakt til å forhandle om rammene for årets tariffoppgjør via Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) og Regjeringen. Siden det nå foreligger et anbefalt forslag i NHO-området, vil NBF med basis i dette, utarbeide detaljerte krav overfor Bankenes Arbeidsgiverforening (B.A.F.), med forhandlingsstart så snart som mulig. Nærmere informasjon om tidspunkt og konkrete krav kommer vi tilbake til."

3.2.3. Bankfunksjonærers lønnsforhold - sammenlignende statistikk.

1) Lønnsutviklingen for perioden 1980 - 88.

I følge Det tekniske beregningsutvalg for inntektsoppgjørene Rapport nr 2/1989, tabell 2 a har bankansatte hatt en lønnsutvikling de senere år som er bedre enn de fleste andre grupper. Bankansatte har hatt en gjennomsnittlig årlig lønnsvekst de siste 8 år på 9,3 pst på linje med ansatte i varehandelen, mens arbeidstakere i de øvrige store tariffområder har hatt lavere lønnsutvikling. (Funksjonærer i NHO-området 9,1 pst, industriarbeidere 8,5 pst, kommunene 8,7 pst og staten 8,1 pst).

Bankansattes gjennomsnittlige lønnsnivå i 1988, var ifølge samme tabell kr 174 600,-. Dette er vel kr 9 000,- mer enn ansatte i stat og mer enn kr 20 000,- over lønnsnivået for arbeidere i industrien.

2) Lønnsutviklingen de 2 siste år (1987 og 1988)

Lønnsutviklingen fra 1986 til 1987 i bank ble i henhold til beregninger fra Det tekniske beregningsutvalg for inntektsoppgjørene 5,8 pst og fra 1987 til 1988 9,9 pst. Gjennomsnittet for de 2 siste år utgjør 7,85 pst pr år.

En spesiell forhandlingssituasjon oppsto i 1987/1988 ("unntaksåret"), hvor de bankansatte ikke fikk generelt lønnstillegg i 1987, men først fikk dette fra 1 januar 1988. Lønnsstillegget var på 5,5 pst. Dette lønnstillegget tilsvarte differansen mellom lønnsutviklingen i privat sektor fra 3 kvartal 1986 til 3 kvartal 1987 etter N.A.F.'s (nå NHO) statistikk, og lønnsutviklingen i bank fra 1 september 1986 til 1 september 1987 beregnet på grunnlag av Statistisk Sentralbyrås lønnsstatistikk for ansatte i bankvirksomhet.

Som kjent var det i Nasjonalbudsjettet for 1988 bygget inn en beregningsmessig forutsetning om at lønnsveksten for 1988 ikke skulle overstige 5 pst, samt at prisstigningen ville

bli på om lag 5 pst. På bakgrunn herav ble det i LO/N.A.F.-avtalen for 1988 formulert en særskilt forhandlingsrett om avkorting i lønnsoppgjøret 1989 hvis lønnsveksten i 1988 oversteg 5 pst, samt en særskilt forhandlingsrett om kompensasjon hvis prisstigningen fra desember 1987 - desember 1988 oversteg 5 pst.

I forbindelse med eventuell praktisering av det avkortingsprinsipp som ble knesatt, ble partene i bankoppgjøret enige om - på bakgrunn av den spesielle forhandlingssituasjon i 1987- 1988 - at det var rimelig å se 1987 og 1988 under ett og regne lønnsutviklingen som et gjennomsnitt av disse to årene. Dette gjennomsnittet utgjør som nevnt ovenfor 7,85 pst. Fratrasket kompensasjon på 0,6 pst for prisstigning utover de forutsatte 5 pst, har de bankansatte hatt en lønnsutvikling på 2,25 pst utover forutsetningene om 5 pst lønnsvekst i lønnsoppgjøret i 1988.

3) Lønnsutviklingen i 1989

Årslønnsveksten for de bankansatte for 1989 er av B.A.F. beregnet til 2,2 pst før det generelle kronetillegg er innregnet. Årslønnsveksten er beregnet slik:

- Lønnsoverhenget til 1989

Det tekniske beregningsutvalg for inntektsoppgjørene har i sin Rapport nr 2/89, kap. 2.4 beregnet lønnsoverhenget til 1989 til å bli 0,9 pst.

- Lønnsglidning pr 1 januar 1989

B.A.F. innhenter lønnsøkningsdata fra medlemsbankene to ganger årlig, nemlig 1 januar og 1 juli. Opplysninger fra medlemsbankene (100 pst svardekning) viser at lønnsøkningen pr 1 januar 1989 utgjør 0,3 pst.

- Lønnsglidning pr 1 juli 1989

Det andre måletidspunktet for lønnsglidning i bank er som nevnt 1 juli. B.A.F. er således nødt til å benytte empiriske

data fra tidligere målinger for å anslå lønnsglidningen pr 1 juli 1989. Ved å sammenholde målingene foretatt fra 1 juli 1985 og fram til i dag, med unntak av fjoråret grunnet inntektsreguleringsloven, anslås lønnsglidningen pr 1 juli 1989 til å bli 0,4 pst.

- Utbetaling av automatiske normeringsopprykk pr 1 april 1989

Inntektsreguleringsloven av 22 april 1988 forhindret B.A.F.s medlemsbanker i å utbetale automatiske normeringsopprykk som er fastsatt i den enkelte banks egen normeringsplan. Normeringsopprykkene kunne ikke gis så lenge den tidligere lov gjaldt. Den nye loven gir pr 1 april 1989 hjemmel for å utbetale de normeringsopprykk som skulle vært gitt hhv 1 juli 1988 og 1 januar 1989, men som ble stoppet i medhold av den tidligere inntektsreguleringsloven. I følge opplysninger som B.A.F. har innhentet fra 120 medlemsbanker som representerer vel 91 pst av de bankansatte utgjør automatiske normeringsopprykk pr 1 april 1989 0,6 pst på årslønnsvekstrammen.

B.A.F. har i samråd med NBF anmodet medlemsbankene om å utbetale de automatiske normeringsopprykk pr 1 april 1989, samt de framtidige automatiske normeringsopprykk pr 1 juli 1989 og 1 januar 1990.

3.2.4. B.A.F.s vurdering av tvisten

B.A.F. har i forbindelse med lønnsoppgjøret 1989 lagt vekt på følgende hovedelementer:

1) Den økonomiske situasjon i bankene

Det er alminnelig kjent at både forretningsbankene og sparebankene som gruppe har hatt meget vanskelige år i 1987 og 1988 og hvor begge bankgrupper i 1988 hadde underskudd på driftsresultatet etter tap. Selv om tapene også i 1989 synes å bli relativt høye, er det allikevel grunn til å håpe på et

bedre driftsresultat i bankene i 1989 i forhold til 1988.

2) De inntektspolitiske forutsetninger - den nye inntektsreguleringsloven

B.A.F. har vært sterkt opptatt av og har ønsket å følge opp de inntektspolitiske signaler for 1989 som framkom allerede i Nasjonalbudsjettet for 1989.

Disse signaler og forutsetninger har som kjent utkrystallisert seg i bindende avtaler mellom hovedorganisasjonene om moderate rammer i underkant av 4 pst, samt i en ny inntektsreguleringslov. I Ot prp nr 42 for 1988/89 i avsnitt 3.2 litra a beskriver departementet at formålet med den foreslåtte lovregulering er å sikre:

"at den begrensning av inntektsveksten som ligger i de inngåtte tariffavtalene blir gjennomført for alle grupper arbeidstakere".

I samme avsnitt under litra b uttaler departementet bl a følgende:

"Loven gir ikke den enkelte noe rettskrav på tillegg, men fastlegger at eventuelle tillegg skal kunne gis inntil visse rammer".

B.A.F. viser også til Finanskomiteens merknader til inntektsreguleringsloven, jf Innst. O. nr 39 (1988-1989), hvor komiteens flertall uttaler at de:

"har merket seg at de inngåtte avtalene i lønnsoppgjøret så langt holder seg innenfor en ramme på 4 pst, og ser dette som positivt".

Etter den nye inntektreguleringsloven kan generelt lønnstillegg gis etter § 4. Loven setter en maksimumsgrense eller et tak på kr 3,- pr time.

Dette maksimumsbeløp er av NBF blitt utlagt som et minimumsbeløp som "alle" skal få.

Etter B.A.F.s mening er dette en klart feilaktig oppfatning av de inntektspolitiske forutsetninger som de allerede inngåtte avtaler og inntektsreguleringsloven bygger på. Det er den økonomiske ramme som er hovedformålet med loven, slik at lønnsveksten totalt sett blir holdt innenfor en slik ramme

at konkurranseevnen styrkes.

3) Høy lønnsutvikling for de bankansatte

Som det framgår under pkt 3.2.3. ovenfor, har de bankansatte hatt en meget høy lønnsutvikling i 1988 på 9,9 pst. Såframt denne lønnsutvikling skulle avkortes i sin helhet i lønnsoppgjøret 1989, ville det overhodet ikke bli plass til et generelt tillegg i 1989. En slik påstand bygger på at partene aksepterer en totalramme for lønnsoppgjøret på 3,7 pst. Beregningen ville da se slik ut:

Alternativ I:

Forskuddslønnsutvikling fra 1988 (9,9 - 5,0)	4,9 pst
- Full kompensasjon for merprisstigning	<u>0,6 pst</u>
	4,3 pst
+ Overheng fra 1988, samt lønnsglidning og utbetaling av normeringsstillegg i 1989	<u>2,2 pst</u>
	<u>6,5 pst</u>

Ovenstående beregning vil på basis av arbeidsgiversidens løfte om å gjennomsnittsberegne lønnsutviklingen for de to siste år gi følgende resultat:

Alternativ II:

Forskuddslønnsutvikling fra 1987/88 (7,85 - 5,0)	2,85 pst
- Full kompensasjon for merprisstigning	<u>0,60 pst</u>
	2,25 pst
+ Overheng fra 1988, samt lønnsglidning og utbetaling av normeringstillegg i 1989	<u>2,20 pst</u>
	<u>4,45 pst</u>

Under forutsetning av at hele forskuddslønnsutviklingen regnes inn i rammen er det åpenbart ikke plass til et generelt lønnstillegg for de bankansatte hverken etter alternativ I eller II.

Rammen er selv etter alternativ II allerede overskredet med 0,75 pst. Dette var også arbeidsgiversidens klare standpunkt før forhandlingene startet - et standpunkt som meget tidlig også ble signalisert til vår motpart både i møter og gjennom pressemelding, og som resulterte i et første tilbud på 0 pst i generelt tillegg.

Når B.A.F. allikevei i det tredje forhandlingsmøtet 28 mars la fram et tilbud om kr 1,- pr time, var det begrunnet for det første i et håp om å få til en forhandlingsløsning og for det andre i erkjennelsen av at både avkortingskravet for lønnsutviklingen året før og kompensasjon for merprisstigningen var gjenstand for forhandlinger.

Rammen for det tilbud som B.A.F. la fram 28 mars 1989 var i realiteten følgende:

Overheng fra 1988 + glidning og normeringstillegg.....	2,2 pst
Generelt tillegg på kr 1,- pr time fra 1.5.1989...	0,8 pst
	<u>3,0 pst</u>

Merlønnsutvikling, hensyn tatt til full kompensasjon for merprisstigning.....	2,25 pst
	<u>5,25 pst</u>

Ved å vurdere rammen under det forhandlingsperspektiv angående merlønnsutviklingen for 1988 som er nevnt ovenfor, betyr det at arbeidsgiversiden, for å beregne rammen til 3,7 pst, har akseptert å unnlate avkortning av merlønnsutviklingen med 1,55 prosentpoeng (5,25 pst - 3,7 pst), slik at bare 0,7 pst er medtatt i den økonomiske ramme på 3,7 pst.

Rammen for det krav NBF la fram 17 mars 1989 var i realiteten følgende:

Overheng fra 1988 + glidning og normeringstillegg.....	2,2 pst
Generelt tillegg på kr 3,- pr time fra 1.4.1989.....	2,6 pst
	<u>4,8 pst</u>

Merlønnsutvikling, hensyn tatt til full kompensasjon for merprisstigning.....	2,25 pst
	<u>7,05 pst</u>

4) Konklusjon

På bakgrunn av de vurderinger som er gitt ovenfor, vil B.A.F. trekke følgende konklusjon:

- Det er fortsatt nødvendig å dempe kostnadsøkningen i bank.

- Bankene ønsker å bli oppfattet som en samfunnsbevisst næring og har ikke frivillig villet medvirke til å bryte de politiske og økonomiske hovedmålsettinger for dette oppgjør som både regjeringen, Stortinget og hovedorganisasjonene er blitt enige om.
- NBFs krav sprenger totalt de aksepterte kostnadsrammer som er akseptert av andre større organisasjoner, deriblant YS, som er NBFs egen hovedorganisasjon.

4. RIKSLØNNSNEMNDAS BEMERKNINGER

4.1. Den økonomiske situasjonen

Medlemmene Rieber-Mohn, Gjesteby og Helliesen skal bemerke:

Om den økonomiske bakgrunn for oppgjøret, vises til partenes redegjørelser og til opplysninger gitt i offentlige dokumenter, i første rekke Revidert Nasjonalbudsjett 1989, rapporter i januar og mars 1989 fra Det tekniske beregningsutvalg for inntektsoppgjørene og stortingsproposisjon nr 65 (Om tiltak for å begrense arbeidsledigheten og gjennomføringen av inntektspolitikken for 1989).

4.1.1. Internasjonal økonomi

Veksten i internasjonal økonomi forsterket seg i 1988, og for OECD som helhet økte BNP, reelt sett, med 4 pst. Utviklingen hittil i 1989 synes å være bra i samsvar med de anslag som lå til grunn for utformingen av den økonomiske politikk for 1989. Man regner med en vekst i BNP på 3 1/4 pst for OECD i alt, og en vekst på 2 1/2 pst for Norges handelspartnere.

Det har nå vært en nærmest sammenhengende oppgangskonjunktur i 7 år, og det er tegn som tyder på at oppgangen nå er i ferd med å avta i styrke. Dette må antas å ha sammenheng med at presstendenser gjør seg gjeldende i en del land, og at frykt for tiltakende inflasjon har ført til at tilstramningstiltak er gjennomført. Særlig har det vært betydelige renteøkninger i en rekke land.

Prisstigningen er tiltakende og antas å komme opp i 4 3/4 pst i 1989 for OECD i alt, og det samme for Norges handelspartnere. Særlig er det klare tendenser til sterkere prisstigning i Sverige og Storbritannia. Det er også tendens til noe sterkere lønnsøkning internasjonalt. Som det framgår av teksttabellen ventes lønnskostnadene hos våre handelspartnere å øke med 5 1/2 pst i 1989, lønnskostnadene pr produsert enhet med 2 1/2 pst.

 ØKONOMISKE INDIKATORER - NORGES VIKTIGSTE HANDELSPARTNERE

	<u>Anslag</u>		
	<u>1987</u>	<u>1988</u>	<u>1989</u>
Bruttonasjonalprodukt	2,6	3	2,5
Industriproduksjon	2,4	4,5	4
Konsumpriser	2,7	3,4	4,75
Lønnskostnader pr produsert enhet (LPE), nasjonalvaluta	1,3	1	2,5
Herav:			
Timelønn	4,8	5,25	5,5
Timeproduktivitet	3,4	4,25	3

Kilde: Revidert Nasjonalbudsjett 1989

4.1.2. Norsk økonomi

Etter at den økonomiske politikk ble lagt om i 1986 for å rette opp den store ubalansen i norsk økonomi, har innenlandsk etterspørsel blitt betydelig redusert. Reviderte tall viser at samlet etterspørsel for fastlandsøkonomien i 1988, reelt sett, var 4,7 pst lavere enn 2 år tidligere. Nye tall viser at det særlig var sterk nedgang for private investeringer, mens privat forbruk bare gikk ned med ca 3,1 pst over disse to årene, og offentlig forbruk økte med 2,3 pst. Selv om det har vært en gunstig utvikling i internasjonal økonomi, og sterk økning i etterspørselen fra utlandet, har den samlede etterspørsel ikke vært tilstrekkelig til å gi noen produksjonsøkning av betydning. For fastlands-økonomien økte BNP bare med 1,4 pst fra 1986 til 1988, og det regnes ikke

med noen vekst i 1989.

I første omgang ga den svake økonomiske vekst seg ikke særlig utslag i økt arbeidsledighet, særlig fordi tilgangen på arbeidskraft ble redusert ved arbeidstidsforkortelsen fra 1 januar 1987. Ut over i 1988 og i 1989 har den økonomiske stagnasjon åpenbart ført til et misforhold mellom tilgang på arbeidsplasser og tilgang på arbeidskraft. Resultatet er blitt at ca 80 000 eller 3,7 pst av arbeidsstyrken er registrert som arbeidsledige og at ytterligere ca 50 000 er på ulike arbeidsmarkedstiltak. Som en følge av den sterke økningen i arbeidsledigheten ble det i mars 1989 foretatt en viss omlegging av finanspolitikken i ekspansiv retning. Disse tiltak som i første rekke er rettet mot arbeidsmarkedet, ventes i alt å øke underskuddet på stats- og trygdebudsjettet med ca 5 mrd kroner. Når en også tar med i betraktning endrede anslag for utgifter og inntekter, er underskuddet før lånetransaksjoner, korrigert for oljeskatter etc, beregnet til ca 17,4 mrd kroner i 1989. Det opprinnelige anslag var 8 mrd kroner.

Også penge- og kredittpolitikken er lagt om i ekspansiv retning. I løpet av det siste året har Norges Bank redusert sin lånerente fra 13,8 pst til 11 pst. Dette har resultert i en tilsvarende rentenedgang i pengemarkedet. I og med at det samtidig har vært renteoppgang ute, er forskjellen i pengemarkedsrenter mellom Norge og våre handelspartnere endret fra ca 6 pst til i underkant av 2 pst i løpet av det siste året. Norges Banks rentepolitiske tiltak har ledet til en generell nedgang i rentenivået her i landet.

Når det har vært mulig å gjennomføre ekspansive tiltak både finanspolitisk og penge- og kredittpolitisk, har det sammenheng med at balansen i norsk økonomi er blitt vesentlig bedret. Det kommer til uttrykk i at regjeringen i Revidert Nasjonalbudsjett anslår at det vil bli et overskudd på betalingsbalansen overfor utlandet utenom skip på 5 mrd kroner. Den raske bedring i utenriksøkonomien skyldes dels høye oljepriser og gunstig utvikling i internasjonal økonomi, men også i betydelig grad den sterke tilstramningen i norsk økonomi i perioden 1986-88.

Bedre balanse kommer også til uttrykk i lavere prisstigning. I Revidert Nasjonalbudsjett anslår regjeringen prisstigningen fra 1988 til 1989 til 4 - 4,5 pst. Prisstigningen fra desember 1987 til desember 1988 var på 5,6 pst. Fra april 1988 til april 1989 økte konsumprisindeksen med ikke mer enn 4,6 pst. Hovedårsaken til at prisstigningen i år er blitt betydelig dempet, må antas å være at det ikke lenger er noe press i økonomien, og at de inntektspolitiske tiltak med blant annet lønnslov bidrar til å dempe både lønns- og prisstigningen.

Etter at hovedtrekkene fra inntektsoppgjøret er klart, anslås årslønnsveksten for industriarbeidere i 1989 til 3,9 pst, og for ansatte i staten til 4 pst. I Revidert Nasjonalbudsjett anslås årslønnsveksten for alle grupper til størrelse 4 pst.

Økningen i lønnskostnader pr time for industriarbeidere er anslått til 3,25 pst i 1989 mot 6,3 pst i 1988. Med en arbeidsproduktivitet på 3 pst i 1989 og 2,7 pst i 1988, gir dette en økning i lønnskostnader pr produsert enhet på 0,25 pst i 1989 mot 3,5 pst i 1988. Sammenlignet med våre handelspartnere betyr dette at norsk industris kostnadsmessige konkurranseevne bedres med 2,25 pst i 1989 mot en svekkelse på 2,25 pst i 1988. Det understrekes at det er stor usikkerhet knyttet til disse anslag.

4.1.3. Oppgjørets ramme og innretning

Som en forberedelse til inntektsoppgjøret i 1989 hadde regjeringen og organisasjonene i arbeidslivet nær kontakt. Denne kontakten viste en enighet om å videreføre nedgangen i pris- og kostnadsutviklingen gjennom et nytt moderat inntektsoppgjør.

Under forhandlingene ble det klart at en forutsetning for å gjennomføre et moderat oppgjør var at det ble iverksatt en ny midlertidig lov om regulering av inntekter og utbytte. På denne bakgrunn la regjeringen 3 mars 1989 fram forslag til midlertidig lov om regulering av inntekter og utbytte.

Loven er senere vedtatt av Stortinget og trådte i kraft 1 april 1989.

Den midlertidige inntektsreguleringsloven tar utgangspunkt i de inngåtte tariffavtaler, og fastsetter at andre grupper inntektstakere kan gis inntil de samme tillegg. De inngåtte tariffavtaler setter med andre ord en øvre ramme for hvor store tillegg som kan gis. Dermed sikres et moderat inntektsoppgjør for alle grupper inntektstakere. I de inngåtte avtaler er det sentrale element et inntektstillegg på kr 3,- pr time. Det er imidlertid variasjoner med hensyn til hvor mye som skal tas ut som generelt tillegg, og hvor mye som kan fordeles gjennom lokale forhandlinger.

Loven har således som utgangspunkt at alle arbeidstakere skal ha en noenlunde lik lønnsutvikling, men gir likevel rom for noe forskjellig utforming av inntektstilleggene innenfor de forskjellige tariffområder.

4.1.4. LO/NHO-oppgjøret

27 februar 1989 inngikk LO og NHO en protokoll om inntektsoppgjøret i 1989 (2 avtaleår). Til grunn for forhandlingene lå følgende reguleringsbestemmelse for 2 avtaleår:

"a) Før utløpet av 1 avtaleår - dvs så snart statistikken for lønnsutviklingen for 1988 foreligger, ca 1 mars 1989 - skal det på dette tidspunkt opptas forhandlinger mellom N.A.F. og LO om eventuell lønnsregulering for 2 avtaleår. Partene er videre enige om at forhandlingene skal føres på grunnlag av den alminnelige økonomiske situasjon på forhandlingstidspunktet og utsiktene for 2 avtaleår, samt prisutviklingen fra 15 desember 1987 til 15 desember 1988 og lønnsutviklingen fra 1987 til 1988, jf pkt b) vedrørende partenes forutsetninger om lønns- og prisutvikling.

Endringene i tariffavtalene for 2 avtaleår tas stilling til i LOs Representantskap og N.A.F.s Centralstyre.

Hvis partene representert ved N.A.F.s Centralstyre og LOs Representantskap ikke blir enige, kan den organisasjon som har fremsatt krav innen 14 dager etter forhandlingenes avslutning, si opp de enkelte tariffavtaler med 1 måneds varsel (dog ikke til utløp før 1 april 1989) for å søke gjennomført en lønnsregulering innen den ramme som er angitt ovenfor og i pkt c).

b) Partene forutsetter at stigningen i konsumprisindeksen fra desember 1987 til desember 1988 (offentliggjøres medio

januar 1989) ikke skal overstige 5 pst.

Partene har videre lagt til grunn at den gjennomsnittlige lønnsvekst fra 1987 til 1988 innenfor LO - N.A.F.-området ikke overstiger de forutsatte 5 pst.

I forbindelse med forhandlingene ca 1 mars 1989 skal partene også forhandle om kompensasjon for mulig prisstigning utover de forutsatte 5 pst.

På tilsvarende måte skal det forhandles om en avkorting i oppgjøret for 2 avtaleår for en lønnsvekst utover de forutsatte 5 pst.

c) Forøvrig henvises til den inntektspolitiske målsetting."

Reguleringsbestemmelsen slår fast at partene var enige om - som en del av oppgjøret for 2 avtaleår - å gi LO rett til å kreve forhandlinger om kompensasjon for den delen av prisstigningen som oversteg 5 pst i tidsrommet desember 1987 - desember 1988. På den annen side hadde NHO rett til å kreve forhandlinger om å få redusert tillegget for 2 avtaleår, såfremt lønnsveksten oversteg 5 pst for perioden 1987 - 1988. Kompensasjonsgraden skulle i begge tilfeller avgjøres i forhandlinger mellom partene.

Tallene for prisstigningen viste en økning på 5,6 pst. Ved samme timefordeling på bransjer som i 1987 viste lønnsveksten fra 1987 til 1988 en stigning på 5,6 pst. Det ble på denne bakgrunn konstatert av partene at det ikke var grunnlag for forhandlinger, hverken om kompensasjon for prisstigningen eller om avkorting i oppgjøret for 2 avtaleår.

Forhandlingsresultatet mellom LO og NHO omfatter en økonomisk ramme som fordeles på følgende måte:

" III Rammen fordeles slik:

1. Generelt tillegg

Med virkning fra 1 april 1989 gis alle voksne arbeidstakere et generelt tillegg med kr 1,50 pr time for timelønte basert på 37,5 timer pr uke. For ukelønte utgjør tillegget kr 56,25 pr uke, og for månedslønte kr 243,75 pr måned.

2. Forbundsvis tillegg

Med virkning fra 1 april gis ytterligere et generelt tillegg på kr 1,50 pr time, med unntak for de områder som er nevnt i punkt VI - lokale tillegg.

IV. Spesielle overenskomstområder

I bedrifter hvor fellesoverenskomsten for treforedlingsindustrien, fellesoverenskomsten for elektrokjemisk industri, fellesoverenskomsten for Norsk Hydro og overenskomstene for Hydro Aluminium er gjort gjeldende, gis et tillegg på kr 1,- pr time med virkning fra 1 april 1989."

Protokollen inneholder også bestemmelser om endringer av de tariffbestemte tillegg (kap. 8):

" VIII. Tariffbestemte tillegg

Overenskomstens bestemmelser om ansiennitets- og kvalifikasjonsopprykk gjelder fullt ut. Det samme gjelder for lokale særavtaler, inngått før 29 februar 1988, om bestemte ansiennitets- og kvalifikasjonstillegg.

Fortjeneste på akkord, bonus-, premieordninger mv for den enkelte, eller grupper av arbeidstakere, kan øke som følge av økt innsats. Det er ikke adgang til å forandre grunnlaget for slike lønssystemer slik at arbeidstakernes fortjeneste øker med uforandret innsats.

Det er forøvrig ikke adgang til å avholde lokale forhandlinger eller drøftelser i andre avtaleår om forbedringer av lønns- og arbeidsvilkår.

Dette vil gjelde bestemmelsen om overtidsgrunnlag, skifttillegg, helligdagsgodtgjørelse (A+B-ordningen), feriegodtgjørelse under sykdom (bygg og anlegg) og godtgjørelser for korte velferdspermisjoner (bygg og anlegg).

Overenskomstbestemmelser om godtgjørelser som kommer i tillegg til vanlig lønn kan gjennomføres i samsvar med vanlig praksis, forutsatt at bestemmelsen bygger på automatikk."

Den avtalte ramme har følgende innhold:

LO - NHO

Overheng fra 1988.....	0,7 pst
Garantiregulering.....	0,1 pst
Ansiennitetstillegg.....	0,2 pst
Kronetillegg.....	<u>2,7 pst</u>
	<u>3,7 pst</u>

4.1.5. Statsoppgjøret

De statsansattes organisasjoner og staten ved Forbruker- og

administrasjonsdepartementet forhandlet om lønnsregulering for 2 avtaleår i tariffperioden 1 mai 1988 - 30 april 1990 i februar 1989. Til grunn for forhandlingene lå følgende bestemmelse om lønnsregulering for 2 avtaleår:

"Andre avtaleår

Før utløpet av første avtaleår - dvs så snart statistikken for lønnsutviklingen i 1988 foreligger, ca. 1. mars 1989 - skal det opptas forhandlinger mellom staten og Statstjenestemannskartellet, Akademikernes Fellesorganisasjon, Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - Seksjon Stat og Norsk Lærerlag om eventuell lønnsregulering for annet avtaleår. Partene er videre enige om at forhandlingene skal føres på grunnlag av den alminnelige økonomiske situasjon på forhandlingstidspunktet og utsiktene for annet avtaleår, samt prisutviklingen fra 15. desember 1987 til 15. desember 1988 og lønnsutviklingen fra 1987 til 1988. De statstilsattes og lærernes nominelle lønnsutvikling skal vurderes i forhold til arbeidslivet forøvrig.

Partene forutsetter at stigningen i konsumprisindeksen fra desember 1987 til desember 1988 (offentliggjøres medio januar 1989) ikke skal overstige 5 pst.

I forbindelse med forhandlingene ca. 1. mars 1989 skal partene også forhandle om kompensasjon for mulig prisstigning utover de forutsatte 5 pst.

Hvis partene ikke blir enige ved forhandlinger, kan organisasjonene si opp hovedtariffavtalen innen 14 dager etter at forhandlingene er avsluttet, og med 14 dagers varsel (likevel ikke til utløp før 1. mai 1989).

Hovedsammenslutningenes representantskaper/styrer og Norsk Lærerlags landsstyre skal ha fullmakt til å godkjenne et forhandlingsresultat eller meklingsforslag."

Tallene for prisstigningen viste en økning på 5,6 pst fra desember 1987 til desember 1988. Samtidig viste lønnsveksten en stigning på 3,5 pst fra 1987 til 1988. Partene konstaterter på denne bakgrunn at det var grunnlag for forhandlinger om priskompensasjon.

På forhandlingsmøtet 27 februar ble det oppnådd enighet om følgende:

"1) Bruttolønnssatsene på tabell A Hovedlønnstabellen økes på samtlige lønnstrinn med kr 7 150,- pr år med virkning fra 1 april 1989.

2) De nye lønnsatser skal på vanlig måte danne innskudds- og pensjonsgrunnlaget i Statens Pensjonskasse.

3) Innenfor rammen av 0,1 pst av lønnsmassen, beregnet på

årsbasis, kan det føres sentrale forhandlinger etter punkt VB i hovedtariffavtalene."

Representantene for Statstjenstemannskartellet, Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - Seksjon Stat og Norsk Lærerlag meddelte at de overfor organisasjonenes besluttende organer ville tilrå forslaget godkjent. Akademikernes Fellesorganisasjon uttalte at organisasjonen forkastet forslaget til regulering.

Staten la i sitt tilbud vekt på den profil et kronetilbud får overfor de lavest lønte, noe som anses som særlig viktig i perioder med små lønnstillegg (lav årslønnsvekst).

Årsrammen for statsoppgjøret 1989 består av følgende komponenter:

Overheng fra 1988.....	0,5 pst
Generelt tillegg, kr 7 150,-.....	3,2 pst
Avsetning til Hovedavtalen VB.....	0,1 pst
Forventet lønnsglidning.....	<u>0,2 pst</u>
Årsramme totalt.....	<u>4,0 pst</u>

Kronetillegget på kr 7 150,- som utgjør 3,2 pst av årsrammen, består av et generelt tillegg på kr 5 850,- (2,6 pst) og kr 1 300,- (0,6 pst) i kompensasjon for prisstigningen fra 1987 til 1988. Dette innebærer kr 3,- pr time i generelt tillegg og kr 0,67 pr time i priskompensasjon. I tallstørrelsen forventet lønnsglidning (0,2 pst) ligger hovedsaklig forventede automatiske lønnsopprykk innenfor de ulike lønnsplaner i staten, jf hovedtariffavtalene.

Medlemmene Knapp, Flaat, Johansen og Dalviken tar foranstående til etterretning.

4.2. Nærmere om den aktuelle tvist

4.2.1. Hovedspørsmålet om økning av bruttosatsene

Medlemmene Rieber-Mohn, Gjesteby og Helliesen skal bemerke:

Den foreliggende tvist i lønnsoppgjøret i banksektoren kan kort karakteriseres slik at både tilbud og krav utgjør et likt kronetillegg på alle bruttolønnssetninger. Tilbudet fra B.A.F. er en generell økning av timesatsen med kr 1,-, som svarer til en brutto årslønnsvekst med kr 1 950,-. Kravet fra NBF er en økning av timesatsen med kr 3,-, som tilsvarer en brutto årslønnsvekst med kr 5 850,-. Utover dette er det uenighet om maksimumssatsene for overtid. B.A.F. har videre fremmet påstand om at det ikke skal foretas omberegning og etterbetaling av overtidssarbeid som er utført etter virkningstidspunktet, og som allerede er avregnet. Arbeidstakersiden har på dette punkt ikke utformet alternativt standpunkt. Disse punkter har ikke vært gjenstand for prosedyre fra partenes side.

Virkningstidspunktet for de nye lønnssetninger var i partenes opprinnelige påstander henholdsvis 1 mai (B.A.F.) og 1 april (NBF).

Under forhandlingene i nemnda har arbeidsgiversiden akseptert 1 april som virkningsdato, dersom kronetillegget blir som denne side har påstått. På samme vis har arbeidstakersiden akseptert 1 mai som virkningsdato, dersom denne side får medhold i sitt øvrige generelle krav.

Under forhandlingene i nemnda har partene trukket inn tallmessige opplysninger om bankansattes lønnsutvikling over en lengre periode og sammenliknet med en lang rekke andre arbeidstakergrupper.

Disse medlemmer vil presisere at den slags tallmateriale i meget begrenset grad vil få betydning for nemndas avgjørelse i det foreliggende oppgjør. Det er i år tale om et mellomoppgjør. Det sentrale spørsmål blir da rammebetraktninger i

forhold til regjeringens forutsetninger for oppgjøret og til resultatet i andre, avsluttede sentrale oppgjør. Forhandlingsgrunnlaget framgår av bestemmelsen for 2 avtaleår. Denne angir grunnlaget ved følgende formulering:

"Partene er videre enige om at forhandlingene skal føres på grunnlag av den alminnelige økonomiske situasjon på forhandlingstidspunktet og utsiktene for 2 avtaleår, samt prisutviklingen fra 15 desember 1987 til 15 desember 1988 og lønnsutviklingen fra 1987 til 1988. Partene forutsetter at stigningen i konsumprisindeksen fra desember 1987 til desember 1988 ikke skal overstige 5 pst."

Partene har et noe divergerende syn på totalrammen for oppgjøret. Arbeidstakersiden tar utgangspunkt i sentrale myndigheters forutsetning om at rammen for årets oppgjør ikke må overstige 4 pst. Under forhandlingene i nemnda har det fra denne side vært uttalt at rammen bør ligge i underkant av 4 pst. Arbeidsgiversiden legger til grunn at rammen ikke må overstige 3,7 pst, som ble resultatet i oppgjøret mellom LO og NHO.

Partene var i utgangspunktet også uenige om en rekke elementer i rammeberegningen. Under forhandlingene i nemnda ble imidlertid partene enige om at følgende tallstørrelser inngår i rammen:

Lønnsglidning pr 1 januar 1989.....	0,3 pst
Automatisk opprykk pr 1 juli	
1988 og 1 januar 1989.....	0,6 pst
Automatisk opprykk pr 1 juli 1989.....	<u>0,3 pst</u>
	<u>1,2 pst</u>

Disse medlemmer legger disse elementer til grunn for rammeberegningen.

Bortsett fra den foran nevnte uenighet om totalrammen, er det meningsulikhet mellom partene i spørsmålet om overhengsberegningen og i spørsmålet om betydningen av merlønnsutviklingen.

Ved beregningen av overhenget fra 1988 er partene uenige om rapport nr 1 eller nr 2 fra Det tekniske beregningsutvalg

(TBU) skal legges til grunn. I følge TBU nr 1 er overhenget 0,3 pst, mens det i TBU nr 2 er 0,9 pst. Arbeidstakersiden mener at TBU nr 1 skal legges til grunn, mens arbeidsgiversiden vil legge TBU nr 2 til grunn. Arbeidsgiversidens argument er at TBU nr 2 er benyttet i avsluttede oppgjør, og at det alltid er siste rapport som skal benyttes. Arbeidstakersiden har innvendt til dette at TBU nr 2 gir høyere overheng først og fremst av tekniske grunner. Innskrenkninger i banksektoren med oppsigelser med videre har ført til en noe høyere gjennomsnittsalder og lønn blant bankansatte, og virkningen er blitt større overheng. Arbeidstakersiden mener således at det er urimelig å legge TBU nr 2 til grunn.

Disse medlemmer har vanskelig for å fravike den tradisjonelle praksis med å legge den ferskeste TBU-rapport til grunn i et lønnsoppgjør. Det må derfor bli overhengsberegningen i TBU nr 2 som nemnda må basere seg på. På den annen side synes det å være en realitet at iallfall en del av differansen i overheng fra TBU nr 1 til TBU nr 2 reflekterer den omstillingsprosess som banknæringen har gjennomgått i den senere tid. Det store antall oppsigelser har ført til en noe høyere gjennomsnittsalder blant bankansatte, og denne strukturendring gir høyere gjennomsnittslønn og større overheng, jf også TBU nr 2 side 39. Disse medlemmer har forståelse for arbeidstakersidens anførsel om at denne årsak til økt overheng ikke skal belastes de bankansatte. Det er ikke uten videre rimelig at den noe teknisk pregede økning i overhenget som skyldes innskrenkninger i banknæringen som arbeidsgiversiden har sett seg nødt til å foreta, i neste omgang skal virke til ugunst for gjenværende bankansatte i årets lønnsoppgjør. Men konsekvensen av denne betraktning er ikke at overhengsberegningen på 0,9 pst i TBU nr 2 settes til side. Derimot får synspunktet betydning for disse medlemmers vurdering av hvilken virkning den såkalte merlønnutvikling skal ha i mellomoppgjøret, jf nærmere nedenfor.

Det er videre tvist mellom partene om hvilken virkning bankansattes "merlønnutvikling" skal ha i det foreliggende oppgjør. Avhengig av overhengets størrelse er partene enige om at de bankansatte har hatt en "merlønnutvikling", det vil si lønnsøkning utover prisstigningen i avtaleperioden. Med

det overheng på 0,9 pst som TBU nr 2 har lagt til grunn, blir den omforente merlønnsutvikling 2,25 pst. Ved beregningen av merlønnsutviklingen gikk arbeidsgiversiden med på å gjennomsnittsberegne lønnsøkningen for 1987 og 1988, istedenfor utelukkende å basere seg på økningen i 1988. Siden 1987 var et inntektspolitisk unntaksår uten lønnsøkninger, var denne beregningsmåten til gunst for arbeidstakersiden. På den annen side har det vært arbeidsgiversidens forutsetning at merlønnsutviklingen skal medføre avkorting ved dette mellomoppgjøret. På dette punkt bygger B.A.F. på lønnsreguleringsbestemmelsen for 2 avtaleår i banksektoren, nærmere bestemt på den formulering av forhandlingsgrunnlaget for det foreliggende oppgjør som er sitert tidligere i nemndas bemerkninger. Det er B.A.F.s oppfatning at denne bestemmelsen i prinsippet bygger på samme grunnlag som den tilsvarende bestemmelse i LO - NHO-avtalen, bortsett fra at LO - NHO har formulert en særskilt forhandlingsrett om avkorting for 1989 hvis lønnsveksten for 1988 overstiger 5 pst og en forhandlingsrett om kompensasjon hvis prisstigningen fra desember 1987 til desember 1988 overstiger 5 pst. B.A.F. mener at disse særlige forhandlingsretter ligger innebygget i den generelle formulering i reguleringsbestemmelsen for 2 avtaleår, hvor det heter at forhandlingene i bank blant annet "skal føres på grunnlag av prisutviklingen fra 15 desember 1987 til 15 desember 1988".

Arbeidstakersiden avviser dette og framhever at disse særskilte forhandlingsretter nettopp ikke er med i bankavtalen. Det anføres at disse klausuler måtte ha vært uttrykkelig nevnt i avtalen for at de skulle kunne gis slike virkninger som arbeidsgiversiden nå påstår med sitt krav om avkorting. NBF anfører videre at den renteøkning i 1989 på arbeidsgiverlån som bankansatte får, oppveier den merlønnsutvikling som partene for så vidt har lagt til grunn.

Disse medlemmer finner det ikke påkrevet å ta stilling til den uenighet om tolkningen av reguleringsbestemmelsen for 2 avtaleår som partene legger for dagen. Til tross for sitt prinsipielle utgangspunkt om at det bør skje full avkorting for merlønnsutviklingen, har B.A.F. i sitt tilbud under forhandlingene valgt å begrense avkortinga til 0,7 pst. I all-

fall for foreliggende oppgjør innebærer dette at avkortings- spørsmålet er en salderingspost i forhandlingene mellom partene.

Disse medlemmer vil på denne bakgrunn vurdere virkningen av merlønnsutviklingen på fritt grunnlag, hvor det avgjørende igjen blir hvilken ramme for oppgjøret som det er forsvarlig å legge til grunn. Disse medlemmer vil likevel ta avstand fra NBFs syn om at renteøkningen på arbeidsgiverlån bør trekkes inn i rammebetraktningene i nemnda. Denne siden ved bankansattes privatøkonomi har tradisjonelt vært holdt utenfor de sentrale lønnsforhandlinger. Disse medlemmer finner derfor ikke grunn til å trekke dette spørsmål inn i årets mellomoppgjør.

Disse medlemmer legger til grunn at følgende elementer i rammen står fast:

Overheng fra 1988.....	0,9 pst
Lønnsglidning i sum.....	<u>1,2 pst</u>
	<u>2,1 pst</u>

Ved valg av totalramme vil disse medlemmer ta utgangspunkt i sentrale myndigheters forutsetning om at det skal vises moderasjon ved årets lønnsoppgjør, og at rammen iallfall ikke må overstige 4 pst. Videre vil disse medlemmer legge en viss vekt på at bankansatte har hatt en relativt gunstig lønnsutvikling i 1987 - 1988. Etter en samlet vurdering er disse medlemmer kommet til at totalrammen bør være 3,7 pst, som også ble resultatet i oppgjøret mellom LO og NHO. De eneste større lønnstakergrupper som har fått en høyere ramme i sine oppgjør, er de offentlig ansatte. Statsoppgjøret har en ramme på 4 pst, mens kommuneoppgjøret muligens har en ramme på 4,8 pst. Disse medlemmer vil her peke på at de offentlig ansatte har en lønnsutvikling i 1987 - 1988 som er klart dårligere enn de bankansatte. Utviklingen av kommuneoppgjøret var så særegen at dette oppgjøret ikke kan trekkes inn i sammenlikningen med andre oppgjør, jf Rikslønnsnemndas kjennelser nr 1 - 6 av 31 mai 1989.

Etter disse medlemmers oppfatning vil det være mulig å få et

forsvarlig resultat selv om det generelle kronetillegg økes noe i forhold til arbeidsgiversidens tilbud. Etter en samlet vurdering er disse medlemmer kommet til at de bankansatte bør gis et tillegg på kr 1,50 pr time. Dette beløp tilsvarer en økning på årsbasis med kr 2 925,- på bruttolønnsatsene. Dette generelle kronetillegg er det samme som gis etter avtalen i LO/NHO-oppgjøret. I tillegg er det avsatt kr 1,50 til lokale forhandlinger i LO/NHO-området. I banksektoren har man ikke slike lokale forhandlinger. Bankoverenskomsten §§ 6 og 7 hjemler imidlertid automatiske opprykksordninger som er langt mer omfattende enn de sammenliknbare ordninger både i staten (statens lønnsplansystem) og i LO/NHO-området (ansiennitetsopprykk). De automatiske opprykksordninger utgjør således en betydelig del av den årlige lønnsvekst. Partene er enige om at lønnsglidningen i 1989 kan settes til 1,2 pst. Et generelt tillegg på kr 1,50 i nærværende tvist vil utgjøre 1,3 pst av en totalramme på 3,7 pst for banksektoren. Med overheng og lønnsglidning i tillegg blir rammen så langt på 3,4 pst.

Som foran nevnt vil disse medlemmer stille seg relativt fritt i spørsmålet om hvilken virkning merlønnsutviklingen skal ha på oppgjøret. Med en totalramme på 3,7 pst vil avkorting bli redusert til 0,3 pst, det vil si 0,4 pst mindre avkorting enn den B.A.F. har tilbudt. Disse medlemmer finner denne løsning ubetenkelig, også fordi den i noen grad retter opp den urimelighet som følger av at overhenget i TBU nr 2 på 0,9 pst legges til grunn. Som nevnt foran skyldes økningen i overheng fra TBU nr 1 til TBU nr 2 i begrenset grad lønnsøkningen i 1988. I første rekke har nok økningen sammenheng med strukturendringer i banknæringen som arbeidsgiversiden har funnet det nødvendig å gjennomføre.

De rammeberegninger som disse medlemmer har lagt til grunn for sin løsning bygger på at virkningstidspunktet settes til 1 april 1989. På dette punkt tas arbeidstakersidens påstand til følge.

Medlemmene Knapp, Flaat og Dalviken slutter seg i det vesentlige og i resultatet til Rieber-Mohn, Gjestebø og Helliesen.

Medlemmet Johansen skal bemerke:

Oppgjørets ramme og innretning

Dette medlem er på det rene med at den midlertidige inntektsreguleringsloven gir rom for inntil de samme tillegg som ble gitt i LO/NHO-området. Dette medlem vil imidlertid påpeke at alle kjente inngåtte avtaler til nå ikke har gitt mindre enn kr 3,- eller tilsvarende, uavhengig av bransje-problemer eller tidligere lønnsutvikling. Når det gjelder den gruppe banksektoren sammenlikner seg mest med, forsikring er det også her gitt kr 3,- pr time fra 1 juni 1989. Dette på tross av en klart høyere lønnsutvikling i 1988 enn i bankområdet. Bank og forsikring har tradisjonelt vært hovedsammenlikningspartnere ved alle tariffoppgjør. Om rammen for årets oppgjør i LO/NHO-området ville dette medlem bemerke at TBUs rapport nr 2 fastslår rammen til 3,8 pst (side 42 TBU nr 2/-1989). Rikslønnsnemndas nøytrale medlemmer gjengir de siste kjente tallene for 1989 hentet fra Revidert Nasjonalbudsjett. Her anslås årslønnsveksten for industriarbeidere til 3,9 pst. Årslønnsveksten for alle grupper anslås til "størrelse 4 pst". Dette medlem vil framholde at disse anslag også må ligge til grunn for resultatet i bankoppgjøret, ettersom nemndas argumentasjon nettopp bygger på de siste tilgjengelige tall.

Rikslønnsnemndas flertall gjengir hovedelementene i LO/NHO-oppgjøret. Disse elementer er kr 1,50 i generelt tillegg og forbundsvise tillegg på kr 1,50. På side 36 fremmer så nemndas flertall et forslag om et lønnstillegg på kr 1,50 pr time for bankansatte. Det heter videre : " I tillegg er det avsatt kr 1,50 i lokale tillegg i LO/NHO-oppgjøret. I banksektoren har man ikke slike lokale forhandlinger. Bankoverenskomsten §§ 6 og 7 hjemler imidlertid automatiske opprykksordninger som er langt mer omfattende enn de sammenliknbare ordninger både i staten (statens lønnsplansystem) og i LO/NHO-området (ansiennitetsopprykk). De automatiske opprykksordninger utgjør således en betydelig del av den årlige lønnsvekst. Partene er enige om at lønnsglidningen i 1989 settes til 1,2 pst." Dette medlem forstår flertallets

standpunkt slik at kr 1,50 til lokale forhandlinger tilsvarende LO/NHO-området helt mangler i den foreliggende kjennelse i bankoppgjøret.

Automatiske tariffaste tillegg er forutsatt å gå som planlagt i LO/NHO-området. Men i tillegg gis kr 1,50 sentralt og kr 1,50 lokalt.

Den foreliggende kjennelse vil innebære at bankregulativet sprenkes. Ved IDA, bankenes eget dataselskap som eies av bankene, er de uorganiserte allerede gitt kr 3,- pr time. Den dominerende part i styret i dette selskapet er representanter fra de tre største bankenes ledelse. Også andre selskaper som bruker bankregulativet har gitt kr 3,- pr time i lønnstillegg. Dette medlem ser det som meget betenkelig hvis det skjer en slik oppsplitting av lønnsregulativet ved et mellomoppgjør.

Dette vil skape betydelig uro. Lov om inntektsregulering skulle dessuten nettopp sikre at uorganiserte ikke gis høyere lønnstillegg enn de organiserte arbeidstakere i Norge, nemlig kr 3,- pr time.

Til nå har uorganiserte arbeidstakere i norsk arbeidsliv fått kr 3,- pr time i lønnstillegg, dette i likhet med hva organiserte har oppnådd i alle andre avsluttede oppgjør. Inntektsreguleringslovens maksimumsbeløp på kr 3,- pr time eller tilsvarende er de facto blitt resultatet for norske arbeidstakere.

Som gjengitt i den foreliggende kjennelse i bankoppgjøret, har inntektsreguleringsloven som utgangspunkt at "alle arbeidstakere skal ha noenlunde lik lønnsutvikling". Dette medlem konstaterer at det her er tale om lønnsutviklingen i 1989, ikke lønnsutviklingen i 1987 eller 1988.

Grunnlaget for forhandlinger framgår av bestemmelsen for 2 avtaleår i overenskomstens § 6 E.

I bankoverenskomsten er det ikke tatt inn bestemmelser om forhandlingspremisser basert på at lønnsøkningen ikke skulle

overstige 5 pst fra 1987 til 1988. Heller ikke et partene på den ene siden skulle forhandle om kompensasjon for mulig prisstigning ut over 5 pst (selv om det var forutsatt at prisstigningen ikke skulle overstige denne prosentsats), og på den annen side heller ikke at det skulle forhandles om en avkorting i oppgjøret for en lønnsvekst utover 5 pst.

B.A.F. visste på det tidspunkt lønnstilleggene i januar og mai 1988 ble gitt, at lønnsutviklingen i bankområdet ville overstige Nasjonalbudsjettets forutsetning om at lønnsveksten for 1988 ikke måtte overstige 5 pst. Det forelå ingen forutsetning om avkorting i bankoppgjøret. Når dette ikke ble tatt med i bestemmelsen for 2 avtaleår, må dette ses på som en bevisst handling fra B.A.F.s side. Først i ettertid har B.A.F. lagt inn "merlønn" som en forutsetning for fratrukk ved årets oppgjør.

Begrepet "merlønn" er et fremmedelement i en rammeberegning. Flertallet peker korrekt på, at ingen grupper skulle ha anledning til å ta igjen tapt lønnsutvikling ved årets oppgjør. Den motsatte forutsetning at arbeidsgiveren ikke kan avkorte i tidligere gitte tillegg, må da også ligge til grunn ved dette tariffoppgjøret.

Alle arbeidstakergrupper har vært gitt kr 3,- pr time, uavhengig av eventuell "merlønn", bransjens problemer og enkelte bedrifters lønnsevne. Kr 3,- pr time i lønnstillegg ved årets oppgjør innebærer en fastfrysing av lønnsrelasjonene i norsk arbeidsliv.

I en tradisjonell rammebetraktning ved et tariffoppgjør, er en komponent ment å skulle uttrykke en eventuell "merlønn" i foregående inntektsår. Denne komponenten er overhenget.

Dette medlem vil hevde at avkorting ikke hører hjemme som salderingspost i den foreliggende rammeberegning.

Rikslønnsnemndas flertall sier i sine bemerkninger:

"Disse medlemmer finner det ikke påkrevet å ta stilling til den uenighet om tolkingen av reguleringsbestemmelsen for 2 avtaleår som partene legger for dagen."

Etter dette medlems oppfatning gjør flertallet nettopp dette, når de senere i sine merknader trekker "merlønn" inn som en faktor i rammeberegningen.

Beregningsgrunnlag - overheng

I sine merknader finner Rikslønnsnemndas flertall det vanskelig å fravike den tradisjonelle praksis med å legge den ferskeste TBU-rapport til grunn i et lønnsoppgjør. Dette medlem slutter seg til at dette har vært vanlig praksis. Denne gang har imidlertid TBU skiftet metode fra rapport nr 1/1989 til rapport nr 2/1989. En beregning av strukturendringene ga endringer i årsveksttall og tallet for overheng. Det høyeste tallet for slik strukturendring fant man i banksektoren, der henholdsvis 1,24 prosentpoeng (for menn) og 1,44 prosentpoeng (for kvinner) av årslønnsveksten forklares med tekniske, ikke-utbetalte "lønnstillegg", en endring som fører til at overhenget endres fra 0,3 pst til 0,9 pst.

Dette medlem konstaterer at flertallet har forståelse for at disse tekniske beregninger ikke skal belastes de bankansatte. Dette medlem mener at en metode-endring midt under lønnsforhandlinger i et inntektspolitisk samarbeidsår - og et mellomoppgjør, ikke bør få den konsekvens at endrede tall legges til grunn, uten at partene har hatt anledning til å kommentere den nye beregningsmåten overfor TBU.

Renteøkning på funksjonærlån i bankene i et ellers fallende rentemarked har vært trukket inn i forhandlingene av NBF, dog ikke i rammeberegningene. Renteøkning -like lite som "merlønn" - hører hjemme i en rammeberegning. Men disse to elementer oppveier hverandre som grunnlagsfaktorer. Dette medlem vil peke på det faktum at slike renteøkninger påvirker de bankansattes kjøpekraft, og slik hører hjemme som et vesentlig tilleggsmoment i et år med et bredt inntektspolitisk samarbeid i et inntektspolitisk unntaksår.

Basert på et lønnstillegg på kr 3,- pr time fra 1 mai 1989 vil regnestykket for årets bankoppgjør se slik ut:

Kr 3,- pr time fra 1 mai 1989	2,2 pst
Ansiennitetstillegg	1,2 pst
Overheng	<u>0,3 pst</u>
	<u>3,7 pst</u>

Dette medlem mener derved å ha påvist at en slik ramme ligger klart innenfor regjeringens forutsetning og rammene for avsluttede oppgjør, basert på de siste tilgjengelige tall for årets øvrige oppgjør.

I flertallets merknader er spørsmålet om virkningsdato berørt. Dette medlem vil presisere at 1 mai er den alminnelige virkningsdato for bankavtalen. 1 april som virkningsdato i år, må ses som en del av forutsetningene for det inntektspolitiske samarbeid.

4.2.2. Maksimumssatsen for overtid

NBF påstår maksimumssatsen for overtid hevet fra kr 159,- til kr 165,-, mens B.A.F. tilbyr å heve maksimumssatsen til kr 160,-. Nemndas medlemmer Rieber-Mohn, Gjestebye og Helliesen vil peke på at partenes påstander på dette punkt for så vidt avviker fra de regler om overtidsbetaling som følger av overenskomsten § 10. Etter denne bestemmelsen i overenskomsten skal overtidsarbeid betales med månedslønnen i det enkelte lønnstrinn omregnet til timebetaling, pluss et tillegg på enten 50 pst eller 100 pst alt etter når overtidsarbeid utføres. Bankoverenskomsten § 10 setter videre en maksimumssats for overtid som innebærer at det henholdsvis ikke betales 50-pst overtid til arbeidstakere som er lønnet høyere enn lønnstrinn 25, eller 100-pst overtid til arbeidstakere som er lønnet høyere enn lønnstrinn 16.

Medlemmene Rieber-Mohn, Gjestebye og Helliesen legger etter dette til grunn at overtidssatsene, herunder maksimumssatsen, reguleres på ordinær måte i samsvar § 10 i bankoverenskomsten.

Medlemmene Knapp, Flaat, Johansen og Dalviken slutter seg til Rieber-Mohn, Gjestebye og Helliesen.

4.2.3. Omberegning og etterbetaling av overtid

Bortsett fra endringen i virkningstidspunktet tar medlemmene Rieber-Mohn, Gjestebye og Helliesen arbeidsgiversidens påstand til følge og bestemmer at det ikke foretas omberegning og etterbetaling for overtidarbeid etter 1 april 1989 som allerede er avregnet. På dette punkt har ikke arbeidstakersiden utformet et alternativt standpunkt.

Medlemmene Knapp, Flaat, Johansen og Dalviken slutter seg til Rieber-Mohn, Gjestebye og Helliesen.

S L U T N I N G

Med virkning fra 1 april 1989 foretas følgende endringer i tariffavtalen mellom Norske Bankfunksjonærers Forbund og Bankenes Arbeidsgiverforening:

- 1) Bruttolønnssatsene i bankregulativet økes med kr 2 925,- pr år. Tillegget gjøres gjeldende også for ansatte lønnet over lønnstrinn 38 i bankregulativet.
- 2) Overtidssatsene reguleres på ordinær måte i samsvar med bankoverenskomsten § 10.
- 3) Det foretas ikke omberegning og etterbetaling for overtidarbeid etter 1 april 1989 som allerede er avregnet.

Georg Fr. Rieber-Mohn

Kari Gjestebry

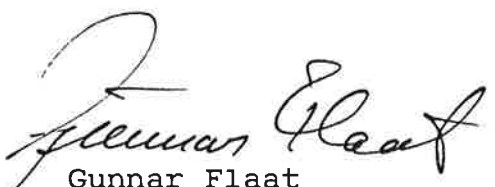

Ida Helliesen

Fritz P. Johansen

Egil Dalviken

Ikke stemmeberettigede medlemmer:

Ole Knapp

Gunnar Flaaf